

FĂURITORI ȘI MARTIRI AI UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA
CREATORS AND MARTYRS OF BESSARABIA'S UNION
WITH ROMANIA

*Colonel (r) conf.univ. dr. Anatol MUNTEANU**

Căpitan Catelli Emanoil
(1883-1943)

**Militar, lider organizator al mitingului ostășesc din Odessa,
ideologul autonomiei și Unirii Basarabiei cu România, asasinat de bolșevici**

***Rezumat:** Căpitanul Catelli Emanoil, fiu de agricultor, îmbrățișează cariera militară, participă în lupte în Primul Război Mondial pe Frontul românesc în cadrul Armatei a 4-a ruse, Regimentul 77 Infanterie. Organizează primul Comitet Ostășesc și marele miting al militarilor români-moldoveni din Odessa, cere autorităților ruse drepturi politice și sociale, școli naționale, armată națională și autodeterminarea Basarabiei. Organizează prin emisarii Comitetului Ostășesc o propagandă a ideilor revoluționare patriotice și unioniste cu alți militari români-moldoveni, înființează Partidul Progresist Moldovenesc, colaborează cu Partidul Național Moldovenesc, lansează și sprijină ideea Sfatului Țării și autonomiei Basarabiei. În primul și al doilea guvern al Republicii Moldovenești deține funcția de Director General al agriculturii, după Unirea cu România, de mai multe ori a participat la guvernarea României, a avut funcții responsabile în structurile Partidului Liberal și în Parlamentul României. După prima ocupație sovietică (iunie 1940) este arestat de organele NKVD, întemnițat în închisoarea de la Chișinău, chinuit și umilit pentru a recunoaște vina sa de „dușman al poporului”. Apoi, împreună cu*

* Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

alți mii de deținuți politici a fost trimis în cea mai groaznică închisoare politică, Sverdlovsc din Rusia sovietică, unde a fost condamnat la moarte prin împușcare.

Cuvinte cheie: militar de carieră; propagandă revoluționară; comitet ostășesc; activist naționalist; armată națională, închisoare politică, împușcare.

Abstract: Captain Catelli Emanuel, son of a farmer, embraces the military career, participating in fights during World War I on the Romanian Front within the 4th Russian Army, the 77th Infantry Regiment. He organizes the first Military Committee and the great meeting of the Romanian – Moldovan soldiers from Odesa and he requires from the Russian authorities political and social rights, national schools, a national army and independent ruling for Bessarabia. Through the envoys of the Military Committee, he organizes propaganda actions in order to spread the patriotic revolutionary and unionist ideas among other Romanian – Moldovan soldiers; he works together with the Moldovan National Party; he initiates and supports the idea of a Country Council and the autonomy of Bessarabia. In the first and the second government of the Moldovan Republic, he holds the position of General Manager of Agriculture; after the Union with Romania he participates for several times in the governing of Romania and has significant positions in the structures of the Liberal Party and the Romanian Parliament. After the first Soviet occupation (June 1940) he is arrested by the NKVD, imprisoned in the jail from Chisinau, tortured and humiliated so as he might admit his guilt as „enemy of the people”. After that, alongside other thousands of political prisoners, he is sent to the most terrible political prison, Sverdlovsc from Soviet Russia, where he is convicted to death by shooting.

Keywords: career soldier; revolutionary propaganda; military committee; nationalistic activist; national army, political prison, death by shooting

S-a născut la 25 ianuarie 1883, în satul Zgărdești, plasa Telenești, județul Bălți. Părinții erau țărani, gospodari răzeși. În tinerețe, lucrează în agricultură, alături de părinți. În anul 1901, termină Școala agricolă din Cucuruzeni, Orhei. Se angajază și lucrează la moșieri trei ani ca specialist de întreținere a mașinilor agricole. Într-o bună zi abandonează agricultura și vrea să devină militar de carieră, pleacă la studii, pentru a avea o meserie. Printr-un examen riguros, intră și absolvă cu succes Școala militară de iuncheri din Odessa (a.1907). După conferirea gradului de sublocotenent, Catelli Emanoil trece o stagiune la statul major și este trimis pe Frontul român în cadrul Armatei a 4-a Ruse, Regimentul 77 Infanterie. Participă în lupte cu Batalionul în care își făceau datoria majoritatea soldaților basarabeni, plini de curaj. Inamici erau austriecii și germanii, care aveau poziții tactice avantajoase și erau mai bine înarmați și echipați. Printre prizonieri, a întâlnit români-ardeleni, care în cor vorbeau că nu vor să lupte cu frații români-moldoveni. „De ce să ne omorâm unii pe alții pentru interesele străinilor?”, spuneau ei.